Alcantarai Szent Péter

Elmélkedő filozófus (?)



Alkotó	A Híradás a pásztoroknak mestere működött Nápolyban 1630-1660 körül
Készítés helye	Nápoly
Megnevezés	festmény
Anyag	vászon
Technika	olaj
Méretek	magasság: 100 cm szélesség: 70 cm
Leltári szám	58.921
Egyéb	"Maestro dell'Annuncio ai Pastori" Birminghamban őrzött festményéről nevezett Nápolyban 1620-1630 között működött mester: szükségnév, korai Caravaggio követő. Il Maestro degli Annunci ai pastori e i pittori dal «tremendo impasto» (Napoli 1625-1650). Ediz. illustrata di Nicola Spinosa (Autore) Ugo Bozzi Editore, 2021

Leírás

A kép korábban Szent Jeromosként szerepelt a szakirodalomban. Újabb meghatározása a kép müncheni változatával kapcsolatban történt. Alcantarai Szent Péter spanyol születésű ferences szerzetes, a minoriták rendjén belül az alcan tarai reformkongregáció megalapítója volt. Reformtörekvéseiben támogatta a karmelita rendet, és lelki tanácsadója volt Avilai Szent Teréznek. Szigorú és önsanyargató életet élt, s életírója szerint különös adottsággal rendelkezett a meditá cióra. A koponya, amely ábrázolásain gyakori attribútuma, ezt az elmélyült szellemi-lelki tevékenységet, a földi lét végső célja fölötti elmélkedést segítette. A koponyával meditáció ban vagy aszketikus visszavonultságban ábrázolt szent, illetve egyházatya gyakori téma a XVII. században, elterjedtsége a tridenti zsinat utáni katolicizmus elmélyültebb vallásosságá val állt összefüggésben. A tridentinum utáni katolikus egyház az elmélkedés és a keresztény aszkézis kézikönyvének Loyolai Szent Ignác lelkigyakorlatos könyvét tekintette. Az 1548-ban megjelent munka az emberi lét végső céljához, a lélek üd vösségéhez vezető úttal foglalkozik. A kép az ezzel kapcsolatos meditáció első fázisát idézi fel. Minthogy az üdvösség eléré sének a bűn a legfőbb akadálya, a jezsuita író az egyhónapos lelkigyakorlat első hetében az üdvösséghez vezető halál, va lamint a bűn története fölötti elmélkedést írja elő, az ősszülők bűnétől saját bűneinkig. Ezt a folyamatot fejezi ki az ember teremtett, halandó voltát és az eredendő bűnt egyaránt jelző koponya — jelképesen Ádám koponyája — , valamint a szent magára mutató kézmozdulata. A kép színvilága komor, puritán. A sötétszürke háttérből csupán alig látható kontúrral válik ki a fekete lepellel borított, meggörnyedt váll. Az alakot balról erős fény világítja meg, amely nem csupán természeti jelenség. Szimbolikus szerepe van, általa a meditációt követő belső megvilágosodás fejeződik ki. A fény annyiban kompozíciós eszköz, hogy a mondanivaló szempontjából lényeges részeket hangsúlyozza, a kérges, göcsörtös kezeket, főként a jobb kéz beszédes mozdulatát és a mély szemgödrű, barázdált arcot, amint szemközt fordul a föld színű koponyával. A kép modellálása érzékenyen kidolgozott, a festő az arc plasztikájában gonddal tér ki a részletekre, kü lönösen a szem- és szájkönyéken és a rövid, tüskés hajjal borított fejtetőn. Buzási Enikó 1993

Proveniencia

San Marco-gyűjtemény, 1926.

Restaurálás
1982-83-ban a Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Tanszékén

Bibliográfia
• Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. 20-251, kat. sz. 148 (Buzás Enikő)
• La pittura napoletana dal Caravaggio a Luca Giordano (kiállítási katalógus) Torino, 1983. 126
• Spinosa, Nicola: L'opera completa del Ribera. Milano, 1978. 348, 349, 350. kat. számok (az esztergomi kép változatai);
• Dizionario Enciclopedico Bolaffi, V. i 974- 82-83 (Francesco Fracanzano címszó az analógia fotójával);
• Browm, Jonathan: Jusepe de Rihera. Prints aitd Drawings (kiállítási katalógus). Princeton-Cambridge (Mass.), 1973-1974;
• Mâle, É.: L'art religieux après le Concile de Trente. Paris, 1932. 206;
• szó);
• Kirschhaum, E.: Lexikon der christlichen lkonographie, Bd. VIII. Rom-Freiburg-Basel-Wien, 1976. 175. (Petrusvon Alcántara címszó). Vö. Künstle, K. : lkonographie dér Christlichen Kunst, II. Freihurg im Breisgau, 1926. 500-501 (Pétrus von Alcántara cím
• Mucsi 1975 , 54 (Szent Jeromosként);
• Boskovits-Mojzer-Mucsi 1964, 100. (Szent Jeromosként);
• Gemäldekataloge, Bayerische Staatsgemäldesammlungen, Alte Pinakothek, München, Bd. I. Spanische Meister. Szerk. Soehner, Halldor. München, 1963. 165-167;